

УДК 347. 962 (477)

Слободяник Н. С., аспірантка кафедри організації судових та правоохоронних органів НУ «ОЮА»

Про підвищення ефективності правосуддя та зміцнення довіри до судової влади

У статті висвітлюються актуальні проблеми формування суддівського корпусу та ефективності правосуддя в Україні. Розглядається питання щодо впливу політичних та інших факторів на ефективність формування суддівського корпусу шляхом виборності. На цій основі окреслені основні напрямки нових ініціатив у сфері реформування судової гілки влади.

Ключові слова: суддя, виборність суддів, судоустрій, статус судді, вимоги до кандидата на посаду судді.

В статье освещаются актуальные проблемы формирования судейского корпуса и эффективности правосудия в Украине. Рассматривается вопрос о влиянии политических и других факторов на эффективность порядка формирования судейского корпуса путем выборности. На этой основе очерчены основные направления новых инициатив в области реформирования судебной ветви власти.

Ключевые слова: судья, выборность судей, судоустройство, статус судьи, требования к кандидату на должность судьи.

The article highlights topical problems of the formation of the judiciary and efficiency of justice in the Ukraine. It considers the influence of political and other factors on the effectiveness of the procedure on forming the judiciary by electing. On this basis, it outlines primary areas of new initiatives in reforming of the judicial branch.

Keywords: judge, elective judiciary, judiciary, status of judges, requirements for judicial candidates.

Актуальність. Останнім часом в нашій державі реалізуються тенденції перезавантаження влади та її кадрового оновлення, в тому числі і в судовій системі. Поряд з цим здійснення судово-правової реформи не повинно супроводжуватися радикальним та поверхневим підходом, керованим більше емоційними, аніж правовими мотивами, а потребує виважених та скоординованих дій. Демократизацію судової влади слід розпочинати із вирішення питання щодо упорядкування складу суддівського корпусу. Добір суддів на виборних началах має стати однією з підвалин побудови справді демократичного суспільства та правової держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню актуальних питань судово-правової реформи та формування суддівського корпусу присвятили увагу у своїх наукових пошуках такі вчені як: А.М. Бернюков, В.С. Бігун, І.С. Власов, Г.А. Джаншієв, В.В. Долежан, С.В. Ківалов, І.Є. Марочкін, Ю.Є. Полянський, Я.О. Попов, С.В. Прилуцький, Н.В. Радутна, Б.А. Страшун, О.М. Тарасишина, О.А. Мішин, В.А. Туманов, В.Я. Фукс, Б.А. Футей, В.І. Шмереміга та інші. Однак наукові і практичні проблеми у цій сфері досліджені не у повній мірі, є актуальними та потребують подальшого поглибленого вивчення.

Метою статті є дослідження актуальних проблем забезпечення якісного здійснення правосуддя та підвищення професіоналізму суддівського корпусу задля пошуку шляхів їх вирішення. Відповідно до мети окреслено наступні задачі: проаналізувати проблеми, що перешкоджають ефективному здійсненню правосуддя в Україні; окреслити шляхи відновлення та зміцнення довіри до суду; охарактеризувати перспективи формування суддівського в Україні на виборних засадах.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні особливої уваги потребують концептуальні засади судово-правової реформи, що є складовою перетворень, які ос-

таннім часом здійснюються в нашій державі. Така реформа має бути спрямована, перш за все, на утвердження справедливого суду, запобігання і протидію корупції, розширення гарантій для реального захисту прав та законних інтересів громадян, удосконалення чинного законодавства та приведення його до міжнародних правових норм і стандартів. При цьому одних лише змін до законодавства замало для того, аби забезпечити ефективне здійснення правосуддя та зміцнити віру народу у справедливий та незалежний суд.

Сучасний вектор державної політики має реформаторський характер, в тому числі в аспекті судово-правової реформи. Тому акцентується увага на необхідності кардинальних змін у сфері організації судових та правоохоронних органів. Наприклад, на офіційному веб-сайті Верховного Суду України розміщена інформація про представлення урядового законопроекту «Про реформування і статус суддів», яким передбачається повернення повноважень Верховному Суду України, гарантований доступ до правосуддя, податкові критерії перевірки суддів, ліквідація господарських і адміністративних судів та передання їх функцій судам загальної юрисдикції тощо [8]. В той же час іншими законопроектами з питань судоустрою передбачається ліквідація лише господарських судів [9].

Однак такі кроки, на нашу думку, не мають бути поспішними. Вони можуть призвести до перевантаження загальних судів, якщо до їх підсудності будуть віднесені справи ліквідованих спеціалізованих судів. Щонайменше, звернувшись до Класифікатора категорій адміністративних справ, можна проаналізувати спектр категорій справ адміністративних судів [12]. Так, публічно-правові спори, котрі повинні вирішувати адміністративні суди, є доволі складними, зазвичай потребують оперативного вирішення, бо для їх розгляду передбачено скорочені процесуальні строки. Зосередження цих справ у віданні загальних судів може зумовити затягування їх розгляду. За таких умов важко буде витримати встановлених процесуальних строків розгляду справи судом і виходить, що необхідно буде переглянути законодавчі положення та внести відповідні зміни, бо інакше кожного суддю треба буде притягувати до відповідальності у порядку дисциплінарного провадження. Отже, за таких обставин існує ризик ускладнення функціонування судової системи та спричинити погіршення якості правосуддя замість того, щоб забезпечити гарантований доступ до правосуддя. Крім того, проголошуючи реформи під демократичними гаслами, важливо не зламати те, що працює, нехай навіть зі скрипом.

Більше того, прагнучи привести вітчизняну судову систему у відповідність до міжнародних стандартів, не слід залишати поза увагою позитивний досвід розвинутих демократичних країн. Так, аналіз досвіду функціонування господарських, адміністративних, ювенальних, трудових (соціальних) та інших спеціалізованих судів на прикладі деяких зарубіжних країн (Великобританія, США, Франція та ін.) є свідченням того, що застосування принципу спеціалізації в організації судової системи є виправданим та сприяє оперативному і якісному вирішенню спорів, що виникають у різних сферах життєдіяльності суспільства.

Проаналізувавши законодавче положення (ч. 2 ст. 20 Закону України «Про реформування і статус суддів») про порядок заміщення адміністративних посад у суді, організований на виборних засадах, слід зазначити, що він має ряд переваг. В першу чергу, з огляду на те, що претендентів на адміністративні посади найкраще знають їх колеги у суді. Але з іншого боку, керівник, перш за все, має бути вольовою, принциповою, рішучою і «сильною» особистістю, здатною безсторонньо приймати необхідні управлінські рішення та знаходити шляхи вирішення проблемних питань. Але ж не в кожному колективі схильні віддати свій голос за кандидатуру на

адміністративну посаду в суді (особливо на посаду голови суду) саме з такими якостями, а можуть віддати перевагу більш поступливій особі.

Ще одне з питань, що є на часі в умовах сьогодення, - це співвідношення доходів та видатків посадових осіб, в тому числі суддів. Зокрема, питання відповідності реальних доходів судді вказаним у податковій декларації, що подається щороку до 1 квітня за місцем роботи, про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою і в порядку, що встановлені Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» [10].

Крім того, вдосконалення потребують законодавчі вимоги до кандидата на посаду судді, зокрема, конкретизації положення про вимоги щодо стажу роботи у галузі права. Так, якщо звернемося до законодавчих вимог, то згідно ч. 3 ст. 127 Конституції України [3], ст. 64 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [13] на посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою. У ч. 5 ст. 127 Конституції України зазначається, що додаткові вимоги до окремих категорій суддів щодо стажу, віку та їх професійного рівня встановлюються законом. Однак жодних інших вимог щодо стажу кандидатів на посаду судді місцевих судів в законодавчих актах немає.

Як бачимо, вимоги щодо стажу мають дещо загальний характер. Так, доцільно передбачити у законодавстві, що кандидат на посаду судді повинен пропрацювати п'ять років на посаді в органах державної влади чи в органах місцевого самоврядування. Такий досвід, з одного боку, дозволить сформулювати необхідний еталон поведінки державного службовця, уповноваженого реалізувати функції держави та служити інтересам народу водночас. З іншого боку, це дасть змогу проаналізувати якість роботи такого посадовця і виявити його кращі риси як службової особи чи, навпаки, схильність до хабарництва, зловживання своїми повноваженнями тощо.

Одним з питань, що також дискутується серед наукових та професійних кіл, є питання про доцільність закріплення вимог щодо стажування кандидата на посаду судді чи щойно призначеного судді. Однак воно потребує обережності принаймні з огляду на необхідність максимального забезпечення принципу незалежності судді та недопущення будь-якого впливу на діяльність судді, в тому числі з боку колег-наставників.

Наразі суддя повинен уникати позапроцесуальних взаємовідносин з одним із учасників процесу або його представником у справі за відсутності інших учасників процесу (ст. 14 Кодексу суддівської етики) [11]. Поряд з цим справедливо вважати, що у світлі пошуку альтернативних способів розв'язання конфліктів, необхідним є законодавче закріплення права позапроцесуального спілкування судді з усіма учасниками процесу, що сприятиме зменшенню навантаження на суди. У цьому аспекті цікавою видається тема медіації.

На думку М.Г. Мельника медіація з урахуванням відповідного канадського досвіду матиме значний потенціал для вдосконалення досудового порядку врегулювання спорів в Україні. Так, медіація дозволяє оперативно вирішити складні питання, що є предметом спору, забезпечити конфіденційність процедури вирішення, зберегти час на оформлення документів, що є обов'язковим у судах [4, с. 44].

Не менш актуальним на сучасному етапі є питання про ефективність виконання судових рішень. Зазвичай, скориставшись правом на судовий захист та отримавши рішення

суду на свою користь, учасник судового процесу мусить звертатися до органів, уповноважених здійснювати примусове виконання рішень суду. Доволі часто на цьому етапі виникають проблеми, що унеможливають виконання судових рішень. Це є ще однією з причин із-за яких у людей виникає зневіра у правосудді. За таких обставин виходить, що прийняті судові рішення і всі зусилля учасника судового процесу зводяться нанівець. Отже, необхідний комплексний підхід і, можливо, закріплення за судами права здійснення судового контролю за виконанням судових рішень. Посилення такого контролю сприятиме підвищенню ефективності роботи органів, що здійснюють виконавче провадження, та буде одним із кроків у напрямку підвищення рівня довіри до судової влади.

Ключовим питанням, що потребує вирішення на шляху відновлення довіри до судової влади, є необхідність підвищення авторитету суду. Так, за інформацією, розміщеною на офіційному веб-порталі Судової влади України, в рамках Всеукраїнської акції "Зміцнення довіри громадян до суду" здійснено опитування громадян-відвідувачів судів (21 732 респонденти). Опитування було проведене Центром суддівських студій спільно з Радою суддів України та Державною судовою адміністрацією України в рамках Проекту Ради Європи «Посилення незалежності, ефективності та професіоналізму судової влади в Україні» з 1 по 5 вересня 2014 року. За результатами опитування встановлено, що 55,84% опитаних громадян довіряють судам, в яких розглядаються їхні судові справи, однак лише 31,88% довіряють судовій владі загалом. При цьому переважна більшість опитаних громадян перебуває у зоні невпевненості [6].

Згідно даних Моніторингу незалежності судової влади серед основних факторів, що обумовлюють досить низький показник рівня довіри до судової влади, відсутність стриманості у висловленні власних суб'єктивних думок щодо судових рішень та суддів представниками виконавчої та законодавчої влади, державними органами, представниками засобів масової інформації тощо [5, с. 12].

Отже, підвищення довіри громадян до суду потребує підвищення рівня соціальної (в тому числі юридичної) відповідальності представників влади та громадськості, а також залучення народу до формування суддівського корпусу. Зокрема, наклеп, розповсюдження несправедливої критики, оцінка рішень суду тими, хто не вправі цього робити, неповага до суду мають прискікатися та каратися. Відтак, якщо людина вважає рішення суду незаконним, необґрунтованим і таким, що прийняте з порушенням норм матеріального і процесуального права, то повинна йти до суду вищої інстанції та оскаржувати його, а якщо вважає дії судді протизаконними, то має йти до прокуратури з відповідною заявою, але аж ніяк не до засобів масової інформації.

У цьому контексті статтю 49 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» під назвою «Відповідальність за неповагу до суду чи судді» доцільно доповнити частиною другою та перебачити відповідальність за поширення несправедливої критики, наклепу, розповсюдження завідомо неправдивих відомостей поза межами судового засідання щодо судді, прояв неповаги до суду чи судді з боку осіб, які є учасниками процесу чи не є такими.

До того ж низький показник довіри до суду викликаний частіше не тим, що діяльність суду є низькоякісною, а тим що цей показник формується на основі даних, отриманих від респондентів, які навіть не були учасниками судового процесу, а з чуток знають про ефективність правосуддя, або ж почерпнули таку інформацію із засобів масової інформації чи з інших джерел. Але чомусь, не зважаючи на показники соціологічних опитувань, що констатують тотальну недовіру до вітчизняного право-

суддя, кількість позовів та скарг до суду не меншає. Очевидно, тому що це найефективніший і найдієвіший законний спосіб захисту порушених чи оспорюваних прав.

Отже, необхідний новий підхід, який дозволив би об'єктивно з'ясувати рівень довіри до суду, зокрема, серед тих, кому довелося стати учасником судового процесу. Над цим у свою чергу повинні плідно попрацювати політологи, соціологи та психологи; корисним буде також досвід деяких зарубіжних країн у цій сфері. Методи на яких ґрунтуються сучасні різноманітні підходи щодо визначення рівня довіри до суду в Україні потребують перегляду. Так, за результатами судового розгляду кожної справи завжди будуть як вдоволені, так і невдоволені рішенням суду. Однак отримання таких відомостей не є метою подібних опитувань, адже ніхто не вправі здійснювати оцінку рішень суду, окрім судів вищих інстанцій. Повинні бути отримані об'єктивні дані про якість здійснення правосуддя в цілому і кожним суддею зокрема, реальні відомості про дотримання суддею встановлених процесуальних строків, дотримання норм етики тощо. Такі висновки мають бути ґрунтовними і потребують глибокого аналізу, а не поверхневих тверджень. Результати подібного аналізу мають стати індикатором існуючих проблем, що перешкоджають ефективному відправленню правосуддя і, водночас, дорожньою картою на шляху їх подолання та вдосконалення функціонування судової гілки влади.

Поряд з цим держава має подбати про забезпечення судді гідною заробітною платою та створення належних соціальних гарантій, бо, розглядаючи «мільйонні справи», суддя не повинен «стояти навколішки» та бути нужденним. До прикладу, ще у 2000 році судді Окружних судів США отримували 125 тисяч доларів у рік, судді Апеляційних судів США — 132 700 доларів і члени Верховного Суду США — 160 тисяч доларів. Заробітна плата суддів штатів на рівні місцевих судів коливається між 60 тисяч (штат Монтана) і 100 тисячами в рік (штат Нью-Джерсі) [1, с. 314-315]. Не менш заможними виявилися судді у Швейцарії — їх середній дохід після сплати податків станом на 2010 рік становив — 100956 (в річному підрахунку) [2, 16].

Крім того, у Албанії, Чорногорії, Сан-Марино, Туреччині й на Мальті суддям часто доплачують бонуси до зарплати, а в Албанії, Грузії й Литві роблять доплати за підвищену завантаженість і складні умови праці. В Естонії, Угорщині, Латвії, Чорногорії, Румунії надають медичне страхування й страхування життя, в Угорщині й Чорногорії — житло, на Мальті — автомобіль. В Угорщині судді додатково можуть розраховувати на допомогу при переїзді й компенсацію витрат на шкільну освіту дітей. А в п'яти країнах — Франції, Грузії, Італії, Іспанії й Чорногорії — пільги надаються за умови досягнення певних показників [2, 16].

Отже, вимоги до кандидата на посаду судді та судді мають бути підвищені, а разом з цим мають бути підвищені гарантії суддів, в тому числі соціальні. Що сприятиме підвищенню престижу посади судді. Юрист має прагнути зайняти посаду судді та цінувати її у разі заміщення. Справедливо вважати посаду судді вінцем юридичної професії, оскільки суддя, виступаючи носієм судової влади та арбітром суспільним відносин, приймає рішення від яких в подальшому може залежати доля людини. Тоді як лікар рятує тіло, психолог чи священнослужитель — лікує душу, суддя ж, фактично, вирішуючи конкретну справу, може поставити відправну крапку у певних життєвих обставинах, котра може стати вирішальною в житті людини. І за помилку чи упереджене рішення людина може поплатитися, наприклад, ціною успішного продовження своєї господарської діяльності, своєю посадою чи соціальним статусом, заплямованою репутацією чи, що гірше, - зламанною долею.

У цьому аспекті для пересічної людини немає жодного значення, який порядок зайняття посади судді, головне — своєчасність, справедливість та безсторонність при

вирішенні спору. Саме тому судді повинні бути правовою елітою, а порядок формування суддівського корпусу таким, що не допустить до відправлення правосуддя випадкових людей. Добір суддів місцевих судів на виборних засадах видається одним з кращих способів демократичного формування суддівського корпусу.

Напрацювання власної моделі формування суддівського корпусу на виборних засадах в нашій державі має здійснюватись з урахуванням окреслених та інших актуальних аспектів. Так, існують побоювання з приводу можливої політизації посади судді у разі безпосереднього обрання суддів народом. Однак, вибори суддів принципово відрізняються від виборів народних депутатів за своєю сутністю. Вибори суддів повинні мати організаційний, а не політичний характер, і мають служити механізмом, який дозволить реалізувати демократичний порядок формування суддівського корпусу. Так, на законодавчому рівні слід встановити заборону та передбачити відповідальність за асоціювання суддів з будь-якими політичними силами, проведення політичної агітації, підкуп виборців тощо. Такий підхід був би справедливим, бо за суддю мають агітувати його професіоналізм, добросовісність та інші високі моральні якості.

Одним із наріжних питань, яким задавалися як прихильники, так і опоненти ідеї виборності суддів, є питання про фінансування виборів. І відповідь тут очевидна, що фінансування повинне здійснюватися за рахунок коштів Державного бюджету України, а організація та матеріально-технічне забезпечення виборів має реалізовуватися Державною судовою адміністрацією України.

В той же час органи місцевого самоврядування повинні сприяти в організації та проведенні виборів в межах конкретної адміністративно-територіальної одиниці. Так, при взаємодії з органами місцевого самоврядування легше усунути питання про можливу непоінформованість населення про тих чи інших кандидатів на посаду судді. Наприклад, законодавчо закріпити за органами місцевого самоврядування обов'язок інформувати населення про кандидатів на посаду судді в межах певної адміністративно-територіальної одиниці у єдиній встановленій формі. Разом з тим, це питання може не мати разючої актуальності, якщо з самого початку кандидатами на посаду судді будуть особи, які є професіоналами і користуються довірою та повагою у суспільстві. Зазвичай таких людей народ добре знає.

Справедливо зазначає Ю.Є. Полянський, що судовий розгляд, відображений в детально урегульованій процесуальній формі, - найкращий спосіб вирішення спорів, встановлення істини, відшукування правди. На думку вченого саме суд уособлює справжнє право, істинну справедливість [7, с. 93].

Для пересічного громадянина суд уособлює конкретний суддя, який покликаний безсторонньо і справедливо здійснювати правосуддя. У цьому контексті особливої уваги потребують вимоги до морально-етичних якостей судді і кандидата на посаду судді. О.М. Тарасишина з цього приводу зазначає, що справедливість і толерантність є невід'ємними критеріями посадовця юридичної професії, і особливо судді. Автор вважає доцільним закріплення у чинному законодавстві в якості основоположних принципів здійснення правосуддя справедливість і толерантність. Крім того, йдеться про необхідність визначити в законодавстві, що порушення суддями вказаних принципів призводить до порушення суддями присяги, що у свою чергу має наслідком порушення процедури звільнення судді з посади [15, с. 152].

В. Чорнобук серед основних принципів етики судді виокремлює: імператив, утилітаризм і генералізацію. При цьому виділяє 2 аспекти етики: особиста етика (ду-

ховний аспект) і процесуальна етика (практичний аспект). На думку автора, у діяльності судді реалізується значна кількість спеціальних якостей і навичок особистості, які, будучи приведені в систему, органічно входять у структуру особистості судді і визначають його творчий потенціал та індивідуальний стиль діяльності [16, с. 80].

Кодекс суддівської етики, затверджений рішенням XI чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013 р., містить положення, які спрямовані на встановлення етичних стандартів, пов'язаних зі статусом судді [11]. Отже, дотримання суддею етичних норм як у поведінці під час здійснення правосуддя, так і в позасудовій поведінці є обов'язковим. Однак, не менш високими мають бути вимоги до моральних якостей кандидатів на посаду судді. Відтак, було б виправданим поширення норм зазначеного Кодексу не лише на діючих суддів, але й на осіб, що претендують на зайняття посади судді.

Таким чином, у разі формування суддівського корпусу на виборних засадах, кандидат на посаду судді місцевого суду повинен пройти необхідну підготовку, скласти кваліфікаційний іспит та бути рекомендованим для обрання. Пройшовши обрання народом вперше, суддя повинен обіймати свою посаду протягом п'ятирічного строку. Встановлення такого строку, на наш погляд, є виправданим. З одного боку, це дозволить судді набути необхідного досвіду, а з іншого, - це достатній період для того, щоб об'єктивно оцінити ефективність відправлення правосуддя цим суддею, оскільки вказаний період дозволяє аби значна кількість рішень, прийнятих суддею, могли бути оскаржені у вищестоящих судах. Після спливу п'ятирічного строку суддя повинен бути переобраний народом та обіймати посаду безстроково.

В подальшому він може бути переведеним у вищестоящий суд. Також, на нашу думку, доцільно регламентувати порядок переведення судді до вищестоящего суду в межах тієї спеціалізації, в якій суддя обіймав посаду в суді першої інстанції. Це сприятиме зростанню професіоналізму кожного судді зокрема.

Доцільно передбачити можливість переведення суддів після спливу певного строку з моменту його обрання на посаду судді місцевого суду. Переведення має здійснюватися за наявності висновку уповноваженого органу, наприклад Вищої ради юстиції. При наданні висновку щодо можливості переведення повинні враховуватися аналіз ефективності відправлення правосуддя конкретним суддею, наявність дисциплінарних проваджень тощо.

Територіальна громада повинна мати право ініціювати таку перевірку. Так, має бути єдиний орган, уповноважений здійснювати прийняття відповідних рішень, в тому числі, щодо подальшої кар'єри суддів. Доцільно об'єднати Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Вищу раду юстиції України та віднести всі відповідні функції до сфери відання однієї структури. При цьому, можливо, слід розширити структуру Вищої ради юстиції та збільшити чисельність служби дисциплінарних інспекторів. Подібна думка неодноразово висловлювалась різними науковцями та політичними діячами і була підтримана Європейською комісією «За демократію через право» (Венеціанською комісією). З цього приводу у п. 10 Пропозицій Верховного Суду України Тимчасовій спеціальній комісії Верховної Ради України з питань підготовки законопроекту про внесення змін до Конституції України йдеться про те, що одночасне існування Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради юстиції є недоцільним, оскільки їх компетенція досить подібна, а в деяких випадках дублюється. Тому необхідно ліквідувати Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та передати її повноваження Вищій раді юстиції [14].

Разом з тим, слід передбачити можливість відкликання судді з посади народом у

випадках виключно передбачених законом. Цьому мають передувати перевірка та висновки уповноваженого на те органу. Так, вибори повинні поводитися у разі потреби за наявності вакантних посад, а територіальну громаду доцільно наділити правом відкликати суддів у встановленому законом порядку. Такий підхід видається виправданий принаймні тим, що не дозволить допустити маніпулювання суддею та буде одним із заходів, спрямованих на втілення принципів незалежності та незмінюваності суддів. А чітке відображення у законодавстві підстав та порядку відкликання судді з посади не дозволить судді зловживати своїми повноваженнями.

Крім того, наприклад, в рамках нової концепції судоустрою та статусу суддів слід було б провести державно-правовий експеримент впровадження виборності суддів на місцевому рівні. Отримані результати дозволять виявити переваги та запобігти проблем у разі втілення механізму обрання суддів народом на державному рівні.

Висновки. Якщо вважати посаду судді вінцем юридичної кар'єри, то кандидати на посаду судді повинні уособлювати винятково найкращі риси, притаманні представникам юридичної еліти. Відтак, як кандидат на посаду судді, так і діючий суддя повинні не тільки відповідати законодавчим нормам та критеріям щодо цього високого статусу, а й втілювати в життя своїми вчинками принципи справедливості та толерантності. Це перший і найнеобхідніший крок на шляху утвердження справедливого і неупередженого суду та підвищення ефективності правосуддя в нашій державі. Зі свого боку держава повинна забезпечити існування прозорого та демократичного формування суддівського корпусу і, в той же час, створити сприятливі умови для діяльності судді та необхідні соціальні гарантії. Тісна взаємодія держави та громадянського суспільства у цьому аспекті сприятимуть ефективній реалізації окреслених цілей. Очевидно, що саме місцеві суди є тією ланкою судової системи, котра найбільше стикається з народом. Отже, доцільно виробити механізм обрання суддів народом на посади у місцевих судах, а також порядок їх відкликання та просування по службі. Окрім того, кандидат на посаду судді, який є високопрофесійним фахівцем, уособлює високі моральні якості та користується довірою серед місцевого населення повинен бути гідним носієм судової влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бернам У. Правовая система США. 3-й выпуск / Уильям Бернам; науч. ред. В.А. Власихин; пер. с англ. А.В. Александров и др. — М.: Новая юстиция, 2007. — 1216 с.
2. Кондратьева І. Дослідники підраховали, скільки заробляють судді й прокурори різних країн // Закон і бізнес. — 2012. — № 50 (1089). — С. 16.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст.141.
4. Мельник М.Г. Процедури досудового врегулювання спорів за законодавством України та Канади / Мельник М.Г. // Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. — 2012. — № 4. — С. 41-44.
5. Моніторинг стану незалежності суддів в Україні — 2012 // Вісник Центру суддівських студій. — К., 2012. — 51 с.
6. Обговорено результати опитування громадської думки в рамках Всеукраїнської акції “Зміцнення довіри громадян до суду” [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://court.gov.ua/135074/>
7. Полянський Ю.Е. Судебная реформа в Украине: проблемы ее реализации // Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць. — 2002. — Вип.13-14. — С. 93-100.
8. Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк представив урядовий законопроект про судоустрій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/C79671DF90D94372C2257D710020567F?OpenDocument&year=2014&month=10&](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/C79671DF90D94372C2257D710020567F?OpenDocument&year=2014&month=10&)

9. Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та інших законодавчих актів щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів: проект Закону України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/103023-zakonoproekt_pro_vnesennya_zmin_do_zakonu_pro_sudoustriy_i_s.html

10. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 07.04.2011р. № 3206-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>

11. Про затвердження Кодексу суддівської етики: рішення XI чергового з'їзду суддів України 22.02.2013 р. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS19826.html

12. Про Класифікатор категорій адміністративних справ та Методичні роз'яснення щодо його застосування: рішення Ради суддів адміністративних судів від 31.10.2013р. № 114 [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.vasu.gov.ua/samovr/rada/rish_rsas_31_10_2013N114/

13. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010р. № 2453-VI // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>

14. Про пропозиції Верховного Суду України Тимчасовій спеціальній комісії Верховної Ради України з питань підготовки законопроекту про внесення змін до Конституції України: постанова Пленуму Верховного Суду України від від 11.04.2014р. № 1 [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-14>

15. Тарасишина О.М. Справедливість і толерантність у сучасному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. М. Тарасишина; Одес. нац. юрид. акад. — О., 2008. — 182 с.

16. Чорнобук В. Етика суддівського корпусу — необхідна умова захисту єдності та незалежності судової системи України / Чорнобук В. // Слово Національної школи суддів України. — 2013. — № 3(4). — С. — 79-92.

УДК 321.31

Горлов Є. В., к.ю.н., доцент кафедри галузевих юридичних наук факультету права, гуманітарних і соціальних наук Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Зарубіжний дослід діяльності органів державної влади щодо протидії проступкам у сфері економіки

Стаття присвячена дослідженню зарубіжного досвіду діяльності органів державної влади щодо протидії проступкам у сфері економіки. Також розроблені ґрунтовні висновки та пропозиції щодо даної проблематики.

Ключові слова: господарська діяльність, проступок, проступки у сфері економіки, органи державної влади.

Статья посвящена исследованию зарубежного опыта деятельности органов государственной власти по противодействию проступкам в сфере экономики. Также разработаны обстоятельные выводы и предложения по данной проблематике.

Ключевые слова: Хозяйственная деятельность, проступок, проступки в сфере экономики, органы государственной власти.

The article investigates foreign experience activities of public authorities against misconduct in the economy. Also prepare a detailed conclusions and recommendations regarding this issue.

Keywords: Economic activity, misdemeanor, misdemeanors in the field of management, public authorities.